

Programma Open Monumentendag gemeente Sluis – zaterdag 12 september 2009

Open Monumentendag 2009 staat in het teken van "Op de Kaart". Het evenement wordt dit jaar voor de vierentwintigste keer in successie georganiseerd. Op zaterdag 12 september aanstaande stellen in heel het land enkele duizenden kerken, molens, kastelen en andere monumenten hun deuren gratis open.

Open Monumentdag ging in Nederland van start in 1987. Het was geïnspireerd op een vergelijkbaar jaarlijks evenement in Frankrijk. Later hebben zich ook andere Europese landen aangesloten.

Het bezoekersaantal van de eerste Nederlandse Open Monumentendag bedroeg 350.000. Dat was een goed begin, en in enkele jaren groeide het uit tot zo'n 600.000. Tegenwoordig ligt het bezoekersaantal tussen de 800.000 en 900.000 en daarmee is de Open Monumentendag een van de grootste culturele evenementen van Nederland. Jaarlijks gaan er tussen de 3.000 en 4.000 monumenten open.

In de gemeente Sluis nemen vanaf het begin van het allereerste jaar tientallen instellingen aan Open Monumentendag deel. Naast monumenten zijn ook vele andere cultuurhistorische en culturele bezienswaardigheden te bezichtigen, zoals molens, kerken, musea en galeries. In een aantal worden speciale activiteiten georganiseerd. De meeste monumenten en andere deelnemende culturele instellingen openen om 10.00 uur en sluiten om 17.00 uur.

Gratis busvervoer

Tijdens Open Monumentendag 12 september en zondag 13 september is het reizen per lijnbus gratis. Dit om het bezoek aan het erfgoed voor geïnteresseerden zo gemakkelijk mogelijk te maken. Deze dienst wordt mogelijk gemaakt door de provincie Zeeland.

Opengestelde monumenten

Aardenburg

Markt. Rondwandeling met een gids door Aardenburg. Verzamelen op de Markt om 14.00 uur. Deelname: gratis.

Kaaiport, Kaaiplein/Weststraat, geopend 10.00-17.00 uur. De Kaaiport, ook wel Westpoort of Waterpoort genaamd, is de enige overgebleven stadspoort van Aardenburg. De poort werd aangelegd in 1299. De huidige vorm dateert uit 1650. Aan de voorzijde van de poort zijn de wapens te zien van Aardenburg en Nassau. De kleine doorgangen werden aan het begin van de twintigste eeuw aangebracht. Via de deur in de zuidelijke doorgang (aan de kant van de Brouwerijstraat) komt u in de torenkamer.

R.K. kerk, Weststraat 80, geopend 10.00-17.00 uur. Nadat Aardenburg in 1804 dankzij de Franse afkondiging van godsdienstvrijheid weer een parochie was geworden werd in 1850 een rooms-katholieke kerk gebouwd onder supervisie van bouwpastoor Johannes van Genk, de latere bisschop van Breda. De kerk werd uitgebreid in 1925. Eind 1991/begin 1992 werd de toren geheel gerestaureerd. In de kerk bevinden zich fraai beeldhouwwerk (preekstoel, biechtstoelen) en gebrandschilderde ramen. In de gevel is het beeld "Onze Lieve Vrouwe met de Inktpot" te zien, dat herinnert aan de middeleeuwse bedevaarten naar Aardenburg. Meer informatie hierover vindt u in de kerk.

Doopsgezinde kerk, Weststraat 24, geopend 10.00-17.00 uur. De doopsgezinde kerk of "Het Lam tot Aerdenburgh" werd gebouwd in 1636 en verbouwd in 1792. Het is een zogenaamde doopsgezinde vermaning of schuilkerk en was aanvankelijk niet meer dan een eenvoudige schuur. Veel Vlaamse koopmansfamilies kwamen destijds via Aardenburg Nederland binnen, omdat ze Vlaanderen moesten verlaten omwille van het geloof. Jan Nieuwenhuijzen, oprichter van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, was rond 1800 predikant van de doopsgezinde gemeente te Aardenburg. Toen tijdens de Franse bezetting vrijheid van godsdienst werd afgekondigd kon de gemeente vóór de kerk een representatief voorgebouwde aanbrenge. In de kerk is een kleine tentoonstelling over Menno Simons (1496-1561), de doopsgezinde voorman die ruim 500 jaar geleden werd geboren. In het gebouwde bevindt zich bovendien een zogeheten topografisch-historische gevelsteen, voorstellende de vesting Aardenburg anno 1662.

Galerichel, Weststraat 37, geopend 10.00-17.00 uur. Galerichel is gevestigd in een statig negentiende-eeuws herenhuis. Het bestaat uit een galerie en een beeldentuin. De galerie (opening mei '92) en Beeldentuin (voorjaar '95), kregen hun vorm door Wilma Richel (1952-2004). Zij is vereeuwigd in het logo als "Wilma met het pikkie". De eerste ontwikkeling deed ze met Eimert Branderhorst (lay-out galerie en ontwerp beeldentuin) die nu de uitbating voortzet. Doel van Galerichel is om culturele ontmoetingsplaats te zijn en "kunsten" toegankelijk te maken voor een breed publiek.

*10.00-13.00 uur. *Concert Gerdine & Rob, draailier en doedelzak*

*14.00-17.00 uur. *Coconcert "Aduenté!" zigeunerswing, bossa nova, flamenco, blues, en jazz*

*13 september *Concert Mayn Shtetl Sas, klezmerband van Sas van Gent*

Burgerweeshuis, Weststraat 24, geopend 10.00-17.00 uur Burgerweeshuis (of "Meiboom"), Weststraat 22, werd in 1674 gesticht en bezit één van de fraaiste gevels van Aardenburg. Verschillende keren werd het wegens geldgebrek gesloten. In 1929 gebeurde dit definitief bij gebrek aan weeskinderen. Nu is het woonhuis en pastorie van de Nederlands hervormde gemeente. De fraaie regentkamer is uitgevoerd in neorenaissancestijl - voor Nederland een zeldzaamheid.

Galerie & Restauratieatelier Casa Portiera, Weststraat 3, geopend 10.00-17.00 uur. Casa Portiera is een huis met verschillende gezichten. Een kunstgalerie, restauratieatelier, sfeervolle B&B-kamers en een prachtig ingericht appartement - uitkijkend op een weelderige beeldentuin. Galerie met wisselende exposities van zowel abstracte als figuratieve kunst. In het restauratieatelier verricht eigenaresse Monica Martens restauratiewerkzaamheden. Haar specialisatie is schilderijen op doek, houten panelen en andere dragers. Bezichtigen van het atelier is mogelijk, voor geïnteresseerden.

Gemeentelijk archeologisch museum, Marktstraat 18, geopend 10.00-17.00 uur. Het Gemeentelijk archeologisch museum is ondergebracht in een zeventiende-eeuws herenhuis. Het herbergt een collectie in Aardenburg gevonden bodemvondsten uit de Romeinse tijd en Middeleeuwen. De voorwerpen zijn gegroepeerd rond Romeinse en middeleeuwse personages die ieder een aspect van de toenmalige maatschappij vertegenwoordigen. Zeer merkwaardig is het skelet van een Germaanse soldaat uit c. 275 n. Chr. Achter het pand ligt een grote heemtuin met daarin de resten van een Romeins heiligdom.

*Tentoonstelling Devotionalia. Romeins en middeleeuwse religieuze voorwerpen uit Noordwest-Vlaanderen

Galerie Griffione Marktstraat 7, geopend 10.00-17.00 uur. In Galerie De Griffioen, Marktstraat 17, worden schilderijen tentoongesteld van galeriehoudster Beatrix Meindersma. Zij specialiseert zich in portretten, landschappen en genrestukken. Achter de galerie bevindt zich een grote kunsttuin met een fraai zicht op de Sint-Baafskerk.

Sint-Baafskerk, Sint-Bavostraat 5, geopend 10.00-17.00 uur. In de tiende eeuw werd het gebied rondom Aardenburg bedijkt door monniken van de Gentse abdij. In Aardenburg stichtten zij in 959 de Sint-Baafskerk. De kerk werd in de veertiende eeuw aanzienlijk uitgebreid en is een van de weinige voorbeelden in Nederland van de Scheldegotiek. In de loop der eeuwen werd de kerk meerdere malen zwaar beschadigd door brand en oorlogsgeweld, het laatst in september/oktober 1944. De restauratie duurde meer dan tien jaar, tijdens dewelke beschilderde grafkelders uit de dertiende en veertiende eeuw werden gevonden. Zij staan opgesteld in de kerk. De klokken in de toren, door de Duitse bezetter in 1943 weggehaald, zijn in 1945 in Groningen teruggevonden. Nog elke avond luidt om 20.00 uur de "papklok", die het sluiten van de stadspoorten aankondigt.

*Tentoonstelling Godshuis en monument. 1050 jaar Sint-Baafskerk.

*Orgelmuziek

*Rondleiding

*Beklimming van de vieringtoren

Galerie Katinka, Markt 6, geopend 10.00-17.00 uur. Galerie Katinka richt zich onder andere op Oost-Europese kunst en volkskunst, zoals glaswerk en iconen. Verder is er onder andere eigen werk te zien van Katinka Vinkes.

Elderschans, Herendreef 68, geopend 10.00-17.00 uur. De Elderschans is een voormalige schans die aangelegd werd in het begin van de zeventiende eeuw ter beveiliging van de haven van Aardenburg en de verbindingsweg van Aardenburg naar Sluis. In de tweede helft van de zeventiende eeuw verloor de schans zijn militaire functie. In de achttiende en negentiende eeuw werd de schans omgevormd tot een buitenplaats met een park. Het belangrijkste pand, een monumentale villa, wordt gewoond en bevindt zich na een ingrijpende restauratie weer in een prima staat.

Breskens

Sint-Barbarakerk Europastraat 7, Geopend 10.00-17.00 uur. De Barbarakerk is de opvolger uit de jaren vijftig van de zestiende-eeuwse katholieke kerk, gewijd aan de christelijke heilige. De kerk werd door oorlogsgeweld in het najaar van 1944 verwoest. Waarom Barara een speciale band heeft met Breskens is niet helemaal duidelijk. Mogelijk heeft het te maken met haar beschermfunctie tegen bliksem, brand, storm en de plotselinge dood. Vooral van stormvloed en overstromingen heeft het kustplaatsje erg te lijden gehad. In en rondom de kerk staan houtsculpturen van de beeldhouwer en pastoor-in-ruste Omer Gielliet.

*Rondleidingen, exposities, diverse demonstratie's, live muziek

*Ook de wereldwinkel is geopend en er is koffie of thee met warme wafels

Cadzand

Nederlands hervormde kerk, Prinsestraat, De fraaie hervormde Kerk is van vroeggotische origine met enkele romaanse elementen, bijvoorbeeld de zware pilaren met lage kapitelen. Zij bestaat uit verschillende delen: de noordbeuk dateert uit c. 1300, terwijl de zuidbeuk in 1325 werd voltooid. Het kerkmeubilair is zeventiende-eeuws. De kerk werd in 1852 geheel vernieuwd. Bij de restauratie in 1931 werd een klokkentorentje toegevoegd in herinnering aan het zeventiende-eeuwse torentje dat in 1677 werd afgebroken.

*Klederdrachtenopstelling van Cadzandse dracht. Cadzandse dracht heeft veel kenmerken van de vroegere Franse burgermode en verschilt wezenlijk van de andere Zeeuwse klederdrachten. Dit komt waarschijnlijk hoofdzakelijk omdat West-Zeeuws Vlaanderen lange tijd een vrij geïsoleerd gebied is geweest. Ook de invloed van de Franse Hugenoten die naar hier gevlucht waren, hebben hun invloed gehad. In de kerk staat de dame in haar zondagse kleding zoals ze vroeger ter kerke ging. De man zit er wat informeler. Er is van de mannenkleding weinig bewaard gebleven. De mannenkleding had geen kort jasje zoals de rest van Zeeland maar een wat langere colbertjas. Hier zit hij in zijn ondervestje.

Molen, Zuidzandseweg 3, geopend 10.00-17.00 uur. De bergkorenmolen "Nooitgedacht", een ronde stenen bovenkruier, heeft een bewogen geschiedenis achter de rug. Gebouwd in 1898 is hij de jongste molen uit de streek. In de Tweede Wereldoorlog werd de molen verwoest, in 1948 hersteld, maar reeds in 1952 buiten bedrijf gesteld. De molen kreeg daarna de functie van woonhuis en café. In 1974 verwoestte een brand de stilgelegde molen, die toen werd aangekocht door de "Stichting Molenbehoud West Zeeuwsch-Vlaanderen". Na de restauratie in 1977 is hij weer regelmatig in bedrijf.

Boerderij Familie Van de Plasse "Zomerweelde", Herenweg 2. De boerderij wordt omgeven door een groot erf, waaronder een fuchsiatuin. Opvallend is het grote aantal kleindieren.

Groede

Evangelisch-Lutherse kerk, Molenstraat 28, geopend 10.00-17.00 uur. De Lutherse kerk werd gebouwd in de jaren 1742-1743 en is daarmee de oudste bestaande gebedsplaats van de Lutheranen in Nederland. In het gebouw werden diensten gehouden door Lutherse geloofsvluchtelingen uit Salzburg, die zich kort daarvoor in West-Zeeuws-Vlaanderen gevestigd hadden. De kerk is in 1998 geheel gerestaureerd. Tegenwoordig is het een cultureel centrum.

*Tentoonstelling West-Zeeuws-Vlamingen en Amerika. Emigranten naar de VS en Brazilië in de negentiende en twintigste eeuw.

Nederlands hervormde kerk, De hervormde kerk aan de Markt is een fraai voorbeeld van een Vlaamse kusthallenkerk. De oudste delen gaan terug tot rond 1250, terwijl de toren uit de veertiende eeuw dateert. Het grootste gedeelte van de kerk is echter vijftiende-eeuws. Tegen het einde van dezelfde eeuw werd de kerk uitgebreid met een zuidbeuk, die later verloren is gegaan. De noordbeuk is van 1632. De prachtige classicistische preekstoel werd geschonken door Jacob Cats en zijn familie die betrokken waren bij de inpolderingen rond Groede. De familie had in de kerk een eigen, nog steeds bestaande kerkbank. Deze bestaat nog altijd. Het doophek werd aangebracht in 1794. De kerk wordt nu geheel gerestaureerd.

Het Vlaamsche Erfgoed, Slijkstraat 1, geopend 10.00-17.00 uur. Het Vlaamsch Erfgoed brengt het leven uit de eerste helft van de vorige eeuw tot leven, grootmoeders tijd. Een hedendaagse ontmoeting dus met het nostalgische verleden van Groede. Er zijn verscheidene werkplaatsen en winkeltjes, zoals de kapperswinkel, de dorpsherberg, de smidse en de bakkerij.

Galerie De School, Schuitvlotstraat 13, geopend 10.00-17.00 uur. Galerie De school specialiseert zich in hedendaagse kunst

*Tentoonstelling People You May Know. Galerie De School odigde Facebook-vrienden uit die op hun manier weer anderen inviteerden.

Met als doel: een tentoonstelling te maken die net als Facebook ademt en leeft. People You May Know | PYMK is een tentoonstelling die niet alleen kunstenaars bijeenbrengt, maar juist ook recensenten, curatoren, muzikanten, galleries, musea, schrijvers en grafisch ontwerpers. Net als Facebook is People You May Know | PYMK een voortdurend work in progress.

Galerie Jacqueline Cox, Slijkstraat 2, Geopend 10.00-17.00 uur. Verhalen over het echte leven, weergegeven in schilderijen. Zo zou het werk van Jacqueline Cox omschreven kunnen worden. Rode draad in het werk van Cox is het opzoeken van de grens tussen harde realiteit en een toegankelijk schilderij. Weer geven van contrast tussen een moeilijk leven en uiterlijke schijn. Een andere kant vormt de collectie Me, Myself and I. Werken die vanuit haarzelf komen en een persoonlijke betekenis hebben. Soms confronterend. Mensen en emoties, maar niet op z 'n mooiste. In alle rauwheid en naaktheid verbeeld.

Groede Podium, Gerard de Moorsweg 4, geopend 10.00-17.00 uur. Groede Podium is een groene ruimte even buiten Groede met een historisch bunkercomplex uit de Tweede Wereldoorlog, een hertenkamp en verscheidene thematische speelkamers. Het bunkercomplex ontstond in 1942/1943 en werd daarna in 1944 verder uitgebouwd. Na de oorlog werden de bunkers bedekt met grond en kwam er een hertenkamp. Vorig jaar werd het park geheel vernieuwd en in april jongstleden werd het geopend. Voor jong en oud is er veel te zien, te horen, te ruiken en te beleven.

*Rondleiding door Wim Eggermont

Nieuwvliet

Nederlands hervormde kerk, Dorpsstraat 25, geopend 10.00-17.00 uur. De hervormde kerk is een bescheiden, vrijstaand bakstenen zaalkerkje met schilddak, dakruiter en bolpirons. Aan de zuidzijde werd een consistorie aangebouwd met een lessenaarsdak. De kerk dateert van 1659 en bezit een bijzondere witgeverfde preekstoel en een doophek.

Molen, Molenweg, geopend 10.00-17.00 uur. De molen is een naamloze stenen grondzeiler die gebouwd is in 1850 door Charel Cappon. Het is een beltmolen die tot 1954 als korenmolen in gebruik is geweest. In 1959 is de molen leeggehaald. Van 1979-1980 werd de molen gerestaureerd en in 1980 werd ze opnieuw in gebruik genomen. Nu wordt het koren door vrijwillige molenaars gemalen.

*Opstelling oude tractoren (bij goed weer)

Oostburg

Nederlands hervormde kerk, Kerkplein 1, geopend 10.00-16.30 uur. De hervormde kerk is een wederopbouwkerk, die in gebruik werd genomen op 16 december 1950. Architect was F.H. Klokke uit Middelburg. In de kerk zijn enkele stenen ingemetseld die afkomstig zijn van de verwoeste Sint-Elooikerk. Ook is er een versiering in de vorm van een bakstenen kruis met beeldhouwwerk van mw. Messer-Heybroek. De toren kwam in 1958 gereed. In het interieur bevinden zich diverse kunstwerken. Het orgel werd in 1956 geplaatst, voor die tijd behielp men zich met een harmonium. De funderingen van de oudere kerken zijn in het Burgemeester Erasmusplantsoen aangegeven.

*Torenbeklimming

*Rondleiding

*Kinderspeurtocht

*Tentoonstelling kerkelijke attributen

*Tentoonstelling schilderijen van Margôt Bierens en edelstenen van Joyce van Dronkelaar-Kessy

*Fototentoonstelling over reizen van Suzie Dekker en Marc van Vlierberghe

*Tentoonstelling foto's en ansichtkaarten van Oostburg vóór 1944 uit de collectie van Jan Boone jr.

Gerreformeerde kerk, Moelberg geopend 10.00-16.30 uur. De gereformeerde kerk dateert uit 1949. Zij is gebouwd op een plaats waar in de zeventiende eeuw een staakmolen en in de negentiende eeuw molen Het Lam stond. Ter plaatse werd in 1948 een deel van de stadswal afgegraven. Met de grond werd de oude stadsgracht gevuld.

*Rondleiding

*Tentoonstelling over de geschiedenis van deze kerk

*Aandacht wordt gegeven aan het ISAPSO-project; een project van Kinderen in de knel van Kerkinactie voor aidsweeskinderen in Ethiopië, dat gesteund wordt door de gezamenlijke protestantse kerken in Zeeuws Vlaanderen

Sint-Eligiuskerk, Sint-Eligiusplein 1 geopend 10.00-16.30 uur. De Eligiuskerk uit 1949 is een bakstenen kerk in vroegchristelijke basilicastijl. Het orgel is in 2006 geplaatst en was oorspronkelijk een huisorgel, gebouwd in 1976 door Stefan Schumacher. Op het Eligiusplein bevindt zich een beeldje van de heilige, geplaatst in 1962 en vervaardigd door Eduard Speyart van Woerden.

*Dubbelexpositie: "Sta op en Ga". Zeeuwse en Franse landschappen van Jan Scheffers

*Expositie zeven elementen uit het Zonnelied van Sint Franciscus in keramiek verbeeld door Martine Buitink

*Expositie van liturgische voorwerpen en gewaden uit de schatkamer van het verleden.

*Een klein katern "Kerk in Zakformaat" voert u langs de bezienswaardigheden in de kerk zelf – uitvoerig beschreven in het boek "Erfgoed te Boek", dat tegen speciale Monumentendagprijs verkrijgbaar is.

In Oostburg werken de drie kerken binnen de Raad van kerken samen om ook Open Monumentendag een eigen karakter te geven.

*Klein Kerkenpad verbindt de drie kerken via een interessante wandeling:

De routebeschrijving met plattegrond, die ook op borden wordt aangegeven, vertelt onderweg bijzonderheden over punten uit heden en verleden. Dit "Klein Kerkenpad" is een speciale uitgave van de Raad van kerken. Verkrijgbaar bij de VVV en in elke deelnemende kerk.

*12.00 uur gezamenlijke gebedsdienst in de Eligiuskerk met zang en samenzang, gebedsteksten en muziek

Oorlogsmuseum Switchback, Oudestad 16, geopend 10.-00-17.00 uur. Oorlogsmuseum Switchback houdt het verleden levend van de Tweede Wereldoorlog, vooral de gewelddadige bevrijding in het najaar 1944. Hier is een indrukwekkende verzameling militaire voorwerpen bij elkaar gebracht van zowel de Duitse bezetters als de Canadese bevrijders. Bezoekers beleven er de bevrijding als het ware zelf weer mee. Het museum is genoemd naar Operatie Switchback, de Canadese bevrijdingscampagne van West-Zeeuws-Vlaanderen.

Retranchement

Standerdmolen, Molenstraat 3 en Molencentrum, geopend 10.00-17.00 uur. De open standerdmolen aan de Markt, is geheel van hout en gebouwd op vier teerlingen van gele baksteen. De oorspronkelijke molen werd vermoedelijk gebouwd in 1643. De molen waaide om in 1818 en werd daarna hersteld. In 1983 en 2005 werd de molen gerestaureerd. Het is een koren- en pelmolen.

Bezoekerscentrum, Gerrit van Hoekestraat 2, geopend 10.00-17.00 uur. Het Bezoekerscentrum 't Zwin heeft de geschiedenis, de flora en fauna van het Zwingebied tot onderwerp. Haaientanden, het Zwin bij nacht en een watereb- en vloedbak behoren tot de topattracties. Het is een ideaal begin voor een verkenningstocht door het Zwingebied.

Schoondijke

Bergmolen, Molenkreek, geopend 10.00-17.00 uur. In 1884 waaide de Schoondijkse houten standerdmolen om. Nog in hetzelfde jaar verrees vlakbij een stenen korenmolen van het type bergmolen. De molen brandde in 1900 geheel uit, maar werd later hersteld. Gedurende de Tweede Wereldoorlog liep de molen opnieuw grote schade op, maar de restauratie in 1948 bracht hem in oude staat terug. In 1970 werd het molenbedrijf stop gezet.

Sint-Anna ter Muiden

Nederlands hervormde kerk, Nederherenweg, geopend 10.00-17.00 uur. Van de voormalige Sint-Annakerk uit de bloeitijd van Sint-Anna, resteert nog slechts de massale veertiende-eeuwse kruisingstoren. De kerk zelf werd verwoest in de Tachtigjarige Oorlog. Bij de belegering van Sluis in 1405 door de Engelsen sneuvelde op 12 mei Thomas, graaf van Pembroke, die tot de aftocht in de Sint-Annakerk werd begraven. Aan de oostzijde werd in 1653 een klein kerkje gebouwd van twee traveeën en een kleine consistorie. Bij opgravingen in 1962 werden grafkelders en grafschilderingen gevonden. Het toegangshek is gedeeltelijk in Lodewijk XV- en Lodewijk XVI-stijl. De kerk is gerestaureerd in 1956.

In Sint-Anna ter Muiden verzorgt de Projectgroep "Op de Kaart" een cultureel programma met als doel de aandacht te richten op de schoonheid en de historische waarde van dit tot monument verheven dorp.

Tekenaars en schilders zullen op deze zaterdag het dorp en omgeving een levendig aanzien geven. Iedereen is uitgenodigd om met zijn eigen materialen achter ezel of tafel plaats te nemen. Elke liefhebber zet Sint-Anna op artistieke wijze 'op de kaart'. De werken worden op zaterdag 19 en zondag 20 september van 14.00 – 17.00 uur in de kerk tentoongesteld. De opbrengst van de verkoop is bestemd voor aanschaf van educatief materiaal voor de kinderafdeling van het Admiraal De Ruyterziekenhuis i.o. te Goes.

* Dagprogramma

9.00 u Gelegenheid om te starten voor tekenaars en schilders.

11.00 u Orgelbespeling door Cees Hamelink

12.00 u Rondleiding: stadje, kerk, toren, torenbeklimming onder leiding van Wilfried Staelens. Volwassenen 2 euro, kinderen gratis. .

14.00 u Optreden van Joeri de Bruijckere, klassiek gitaar

15.00 u Vertellingen in je moerstaal door Anita Bos en Rinus Willemsen

16.00 u Concert van vocaal ensemble Cappella I Fiamminghi, onder leiding van Marcel van Westen. Volwassenen: 3 euro, kinderen gratis

18.00 u Sluiting

Sint-Kruis

Nederlands-hervormde Kerk, Schoolstraat 2, geopend 10.00-17.00 uur. De hervormde kerk wordt vanwege de vorm door een ieder "De Peperbusse" genoemd. De toren werd gebouwd tussen 1467 en 1483. Tezelfdertijd werd de reeds eerder gebouwde kerk vergroot. Tijdens de Reformatie werd de pastoor de eerste dominee. Blijkbaar sloeg het nieuwe geloof echter niet aan, aangezien het in het midden van de zeventiende eeuw wordt nog vermeld dat de inwoners van Sint Kruis "lauw waren bij gebrek aan religie". In de Tweede Wereldoorlog werd de kerk ernstig verwoest. Thans ziet ze er na verschillende restauraties weer als nieuw uit.

Sluis

Stadhuis/Belfort, Grote Markt 1, geopend 10.00-17.00 uur. Het stadhuis, Grote Markt 1, is een rechthoekig gebouw met een ingebouwde toren, een belfort, dat gebouwd werd in 1390-1393. In het belfort hingen de klokken waarmee alarm geslagen werd bij oorlogs- en brandgevaar. Ze gaven tevens aan wanneer de stadspoorten gesloten werden. Het vertoont vier arkeltorentjes waarmee boogschutters langs de muren kruisvuur konden geven. Na de brand in 1397 werd het stadhuis-belfort herbouwd. Het poorthuis verrees pas in 1423 waarin een nieuwe schepenzaal werd ondergebracht. In oktober 1944 werd het door oorlogshandelingen geheel verwoest. De restauratie tussen 1950 en 1960 bracht het pand in oude staat terug. De toren wordt gesierd met een beeld van het legendarische klokkenmannetje Jantje van Sluis, in 1424 vervaardigd door Jacob van Huse. In de historische raadzaal zijn schilderijen en andere kunsthistorische voorwerpen te zien.

Raadselder, Grote Markt 1, geopend 10.00-17.00 uur. De kelder van het belfort is in de loop van de tijd gebruikt voor verschillende doeleinden, waaronder arsenaal, opslagplaats en archiefbewaarpplaats. Er bevindt zich bovendien een gevangenis. Thans is het een expositieruimte voor moderne kunst.

*Tentoonstelling "Boreas, Notos, Zephyros. Goden der winden", schilderijen van Michael Frank

Korenmolen "De Brak", Nieuwstraat 26, geopend 10.00-17.00 uur. De windkorenmolen "De Brak" op 't Meul'ende is een zware, ronde stenen bovenkruier met stelling (dat wil zeggen voorzien van een plankier of platform). Hij dateert uit 1739 en is daarmee de oudste stenen molen in de streek. Het lag indertijd aan de zuidoosthoek van de vesting Sluis en werd door oorlogsgeweld verwoest in oktober 1944. De herbouw had plaats in 1950. De molen is genoemd naar een Frans hondenras (braque), waarnaar de windwijzer-standaard verwijst.

Waterlandkerkje

Nederlands-hervormde kerk, Molenstraat, geopend 10.00-17.00 uur. De hervormde kerk, een zaalkerk, werd gebouwd in het jaar 1674, herbouwd in 1713 en in 1956 grondig gerestaureerd zonder het karakteristiek van dit fraaie dorpskerkje aan te tasten. Vòòr de kerk staat een beeld van de vermoorde predikant Stuerbaut (1668). Dit beeld werd vervaardigd door de Breskense pastoor Omèr Gielliet.

*Olieverfschilderijen van Willy de Houck

*Tassen van Joke Vergouwe en Miranda Dieleman

IJzendijke

Molen, Biestraat 18, geopend 10.00-17.00 uur. De IJzendijkse molen op het Engelse bolwerk uit 1841 werd oorspronkelijk gebouwd als grondzeiler-kettingkruier en later verhoogd tot stellingmolen. De haken waarmee de kap werd vastgezet zijn nog aanwezig. Na de verwoesting in de Tweede Wereldoorlog werd dit gezichtsbepalend punt van IJzendijke gerestaureerd en weer volledig ingericht als graanmaanderij.

Nederlands-hervormde Kerk, Kerkstraat, geopend 10.00-17.00 uur. De Hervormde Kerk dateert van 1612 en is de op één na oudste voor de protestantse erediensten gebouwde kerken in Nederland. De oorspronkelijke kerk werd uitgevoerd naar het voorbeeld van de hervormde kerk van Willemstad (1607). De huidige vorm, centraalbouw op een achthoekige plattegrond, een fraai koepeldak en een aantrekkelijk torentje, kwam tot stand in 1659 en is tot op heden zonder verdere aanpassingen bewaard gebleven. De kerk bezit een opvallend gave zerkenvloer, een mooi tiengebodenbord uit 1620, een vroeg-achttiende-eeuwse preekstoel en een doophek uit het begin van de negentiende eeuw. Het orgel van orgelbouwer Bötz dateert uit de negentiende eeuw. De kerk en het orgel zijn in 1992 en 1993 gerestaureerd.

Het Bolwerk Markt 28, geopend 13.00-17.00 uur. Museum Het Bolwerk (het voormalige gemeentehuis) is gewijd aan de vestingbouwkunde en krijgsgeschiedenis. Zeeuws-Vlaanderen is rijk aan historische verdedigingswerken, vooral uit de Tachtigjarige Oorlog, de zogeheten Staats-Spaanse linies. Ofschoon ook aandacht besteed wordt aan Romeinse en middeleeuwse, negentiende en twintigste-eeuwse fortificaties, ligt het accent op de periode tussen Maurits en Napoleon, de zeventiende en achttiende eeuw.

*Tentoonstelling Twaalf jaar "vrede" in tachtig jaar oorlog. 1609-2009: 400 jaar Twaalfjarig bestand

Zuidzande

Beltkorenmolen, Sluissedijk 7, geopend 10.00-17.00 uur. De bergkorenmolen, welhaast ideaal gelegen in het landje van Cadzand wat betreft de vrije windvang en z'n omgeving (open polderland en knobbomendijk), is een ronde stenen bovenkruier, in een aarden wal. Deze wal is, nadat de bouw voltooid was opgeworpen om de molen om zo de staart en de wieken te kunnen bedienen. De molen is gebouwd in 1874 door de Nieuwvlietse molenaar J. de Groot, voor rekening van molenaar J. Butin. De molen is praktisch het gehele jaar door bezoeken.

Informatiepunt (tijdens Open Monumentendag, 10.00-17.00 uur)

Gemeentelijk Archeologisch Museum

Marktstraat 18
4527 CM Aardenburg
Tel. 0031-117-492888
archmus@zeelandnet.nl

Contact lokaal comité

Gemeente Sluis

Postbus 17
4500 AA Oostburg
Tel. 0031-117-457162
awilleboordse@gemeentesluis.nl

Verdere informatie over Open Monumentendag is te vinden in het Open Monumentendagmagazine, dat verkrijgbaar is bij elk bovengenoemde instelling en bij de VVV's en bibliotheken. Zie ook: www.openmonumentendag.nl en www.gemeentesluis.nl

Open Monumentendag Vlaanderen 13 september 2009 in Knokke-Heist, Damme en Maldegem

---

Op zondag 13 september is het Open Monumentendag in Vlaanderen. Open Monumentendag Vlaanderen staat in het teken van "Zorg". Zie voor meer informatie: www.openmonumenten.be. In de nabuurgemeenten zijn de volgende monumenten opengesteld:

Knokke-Heist

Sint-Antonius Abtkerk, Sint-Jozefstraat 1, Heist, geopend 11.00-18.00 uur

Sint-Helenabegraafplaats, De Klerckstraat z/n, Knokke, geopend 10.00-18.00 uur

Gemeentelijk Waterbedrijf, Helmweg 23, Knokke, geopend 10.00-18.00 uur

Saint George's Anglican Church, Zoutelaan 77, Knokke, geopend 10.00-17.00 uur

Thuiszorg/Familiezorg West-Vlaanderen, Albertlaan 65, Knokke, geopend 10.00-17.00 uur

Sint-Vincentiuskerk en omliggende begraafplaats, Ramskapellestraat z/n, Ramskapelle, geopend 10.00-17.00 uur

Sint-Niklaaskerk, Dorpsstraat z/n, Westkapelle, geopend 11.00-17.30 uur

Gemeentelijke Begraafplaats, Westkapellestraat z/n, Westkapelle, geopend 11:00 - 17:30

Toeristisch treintjes. Twee toeristische treintjes brengen je van de ene naar de andere OMD-locatie via de lus

Heist/Ramskapelle/Westkapelle (10.00-17.55 uur) en de lus Heist/Knokke (10.30-18.55 uur)

Info: tel. 0031-50-630872 – sincfala@knokke-heist.be – www.sincfala.be.

Meer

Damme

AZ Alma, campus Sijsele – sanatorium Elisabeth, Gentse steenweg 120-132, Sijsele, geopend 10.00-18.00 uur

Sint-Janshospitaal, Kerkstraat 3, Damme, geopend 10.00-18.00 uur

Voormalige broederschool en –klooster, Bradericplein 22, Vivenkapelle, geopend 10.00-18.00 uur

Fietstocht – zorgen voor de Staats-Spaanse linies (30 km). Vertrek Parking Damse Vaart Zuid om 14.30 uur

Info: Toerisme Damme, Damme, tel. 0032-50-288610, toerisme@damme.be

Maldegem

Het vroegere hospitaal, Mevr. Courtmanslaan 82, Maldegem, geopend 10.00-18.00 uur

Het voormalig rustoord Sint-Jozef, Mevr. Courtmanslaan 92, Maldegem, geopend 10.00-18.00 uur

Gegidste bustocht voorzien langsheen de vroegere kloostergebouwen van de diverse deelgemeenten en parochies van Maldegem

Vertrek om 14.00 uur aan de KUMA, Maldegem

Gegidste wandeling doorheen Maldegem-centrum met duiding bij de monumenten en gebouwen, die iets met zorg te maken hebben.

Vertrek om 10.30 uur en 15.00 uur aan de KUMA te Maldegem

Info: Erfgoedcomité Maldegem, tel. 050-713132, etienne.dhont@telenet.be www.maldegem.be/cultuurnieuws/omd